

Mystinen mydriaasi

Varuskunnan terveysasemalle saapui keväisenä maanantaina perusterve 19-vuotias mies, joka ei käyttänyt edes silmlaseja tai piilolinssejä. Alokastarkastuksessa muutamia kuukausia aiemmin näöntarkkuus oli ollut 1,25/1,25. Ajoittaista silmien kuivumista ja kutinaa oli aiemmin ollut keväisin varsinkin koivun kukinnan aikaan, mutta oireiden hallintaan oli riittänyt satunnainen kosteutustippojen käyttö. Potilaan vanhemmilla oli joitakin silmänsairauksia, mutta hänellä ei ollut niistä tarkempaa tietoa.

Potilas tuli lääkäriin vasemman silmän kivun ja näöntarkkuuden heikkenemisen vuoksi. Pariin päivään vasemmalla silmällä ei ollut nähnyt kunnolla, ja se oli jomottava, valonarka ja kipeä. Rähmimistä ei ollut, mutta hiukan kyynelvuotoa ehkä esiintyi. Paria päivää aikaisemmin vasemmassa silmässä oli ollut tuttua allergista

kutinaa, johon potilas oli käyttänyt kosteutustippoja. Mitään roskea potilas ei ollut ainakaan huomannut silmäänsä menevän, eikä vammojakaan ollut tullut. Muilta osin potilas tunsi vointinsa terveeksi ja tavalliseksi.

Tutkittaessa todettiin näöntarkkuuksien olevan 1,25/0,5. Oikea silmä oli terveen näköinen. Oireisen vasemman silmän pupilla oli laaja ja valojäykkä. Silmänliikkeet olivat normaalit ja kivuttomat kaikkiin liikesuuntiin. Sidekalvolla ei ollut punoitusta, sarveiskalvo oli kirkas eikä fluoreseiinivärjäyksessä ilmennyt kertymiä sarveiskalvolle. Rikkojakaan silmästä ei löytynyt. Oftalmoskoopin näkyvyyden rajoissa silmänpohja näytti yleislääkärin mielestä normaalilta.

Mikä kysymys vei asiassa eteenpäin ja auttoi selvittämään mystisen mydriaasin? Vastaus sivulla 1921.

Mystinen mydriaasi

Kun kyse on ihmisistä, kaikki on mahdollista – ja tämä pätee varsinkin nuoriin miehiin, joille usein sattuu ja tapahtuu. Niinpä potilaalta tiedusteltiin tarkemmin, mitä tippaa potilas oli käyttänyt paria päivää aikaisemmin. Potilas kertoi käyttäneensä kosteutustippaa. Tämän jälkeen avoimista kysymyksistä luovuttiin, anamneesia kovennettiin ja potilaalta tiedusteltiin, onko kotona lääkekaapissa muitakin tippoja. Tähän potilas totesi, että saattaa olla, kun vanhemmilla on silmäsairauksia. Seurasi Pharmaca Fennican silmälääkelistan läpikäynti potilaan kanssa.

Skopolamiinitipan nimi kuulosti hieman tulta, ja potilas arveli hetken mietittyään, että ”nyt kun kysyt, niin saattaahan se olla, että

olen vahingossa laittanut sitä”. Skopolamiinitipan pupillaa laajentava vaikutus saattaa kestää pitkäänkin, jopa useita vuorokausia. Potilas kävi vielä silmälääkärin tarkastuksessa, jossa silmänpaineet olivat normaalit ja näöntarkkuus stenopeeistä reikää käyttämällä normaali. Silmälääkärikään ei löytänyt oireelle muuta syytä kuin todennäköisen skopolamiinitipan tiputuksen vahingossa. Silmän jomotus ja vetistäminen liittyivät mydriaasin aiheuttamaan valonarkuuteen ja näöntarkkuuden heikkeneminen tipan aiheuttamaan akkommodaatiohäiriöön. Varusmiehen mystinen mydriaasi väistyi muutamassa päivässä itsestään eikä ole silmätippapullojen huolellisemman valinnan myötä uusiutunut. ■

TAIJA LAHTINEN, LL, yleislääketieteen erikoislääkäri, sotilaslääkäri
Sotilaslääketieteen keskus, Puolustusvoimat